Planul-scrisoare de organizare a cărților în biblioteca episcopului Ignác Batthyány

Andreea MÂRZA

Universitatea "Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca, Facultatea de Teologie Greco-Catolică, Dept. Blaj
"Babeş-Bolyai" University, Faculty of Greek-Catholic Theology, Dept. Blaj
Personal e-mail: dejka78@yahoo.com

The Letter-Plan for Organizing the Books in the Library of Bishop Ignác Batthyány

The starting point of this research is a letter found in the archival fund of the Batthyaneum Library in Alba Iulia, in which Bishop Ignác Batthyány laid out a brief plan for the future manner of cataloging the books he owned in Alba Carolina/Alba Iulia in 1783. The librarian who was to carry out this plan was Imre Dániel, the first of the Bishop's librarians, who, in addition to his duties, researched in Italy, from December 1783 to December 1785, documents relating to the history of Hungary and Transylvania and purchased books at the bishop's request. The book-cataloging ideas the bishop presented in the letter-plan do not differ from the cataloging methods used in Europe - France, Austria or Hungary. What is different, perhaps, is the number of books and the acumen of the person who was to handle this work. So far we have not found a more complex plan than this in the library funds; it is possible that there is no ampler plan since Batthyány had served, while he was a student in Rome, as librarian at the Sant'Apollinare College; also, before he became a bishop in Transylvania, Batthyány had held various positions at Eger and Pécs, where there existed vast libraries. We consider that he was familiar with their cataloging methods and that he briefly presented them to his librarian in this letter-plan.

Keywords: Ignác Batthyány, books, library, letter-plan, cataloging methods.

Instaurarea puterii habsburge la sfârşitul secolului al XVII-lea şi Contrareforma iniţiată au permis vieţii culturale să capete o turnură catolică, diminuându-se în parte puterea păturii intelectuale protestante. Într-o astfel de epocă, numirea lui Ignác Batthyány în funcţia de episcop (1780) a reprezentat pentru spaţiul transilvănean, aflat la marginea monarhiei austriece, o revigorare culturală. Mediul de proveniență, studiile întreprinse şi spaţiile în care s-a mişcat până să ajungă în Transilvania l-au impulsionat să contribuie la dezvoltarea culturală a provinciei, fără să trecem cu vederea rolul său jucat pe plan ecleziastic local.

Cea mai însemnată realizare a episcopului Batthyány pe plan cultural la Alba Carolina a rămas însă biblioteca, ce astăzi îi poartă numele. Familiarizat cu ideea de bibliotecă încă de când se afla acasă, la Güssing, unde familia deţinea o impresionantă bibliotecă sau din perioada de studii la Roma, când a ocupat funcţia de bibliotecar la colegiul Sant'Apollinare, episcopul a deţinut cărţi în toate reşedinţele avute: Cluj, Vinţu de Jos, pe domeniul Beba, la Sibiu, la Alba Carolina. Fie că le-a cumpărat personal, fie că le-a primit sau a însărcinat cunoscuţii săi să i le cumpere[1], prelatul a ajuns să posede o impresionantă colecţie de cărţi, manuscrise sau tipărite. Iar ceea ce s-a păstrat până în zilele noastre, face din bibliotecă una dintre cele mai preţioase pe plan central-european.

Arhiva bibliotecii Batthyaneum care conţine mii şi mii de documente, păstrează o parte din bogata corespondenţă purtată de episcopul Batthyány cu

BDD-A26175 © 2016 Centrul Cultural Interetnic Transilvania
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:57 UTC)

diferiții săi colaboratori. O parte dintre acestea îi au ca principali actori pe episcop şi pe primul său bibliotecar, Dániel Imre[2]. Lăsând la o parte numeroasele aspecte[3] ale relației dintre ei, printre scrisorile incluse de bibliotecarii secolului al XX-lea într-o *cămașă* aparte, se află una care conține un proiect al episcopului despre cum ar trebui aranjate şi înregistrate cărțile de la Alba Carolina[4].

Mişcarea de deschidere culturală inițiată în Europa în prima jumătate a secolului al XVIII-lea a ajuns şi în partea centrală şi răsăriteană a acesteia. Pe lângă centrele universitare în care a studiat (Pesta, Trnava, Graz, Roma) şi ale căror biblioteci le-a frecventat, episcopul era la curent cu modul de organizare a celor din Pécs – a episcopului Klimó György -, Eger – a contelui Eszterházy Károly -, Oradea – a episcopului Patačić Ádám[5]. Pentru Transilvania, episcopul Batthyány nu a fost chiar un pionier în privința organizării bibliotecii; în aceeaşi epocă, Samuel von Brukenthal deschidea colecția sa de cărți învățaților vremii[6], la fel făcea la Târgu Mureş contele Teleki Sámuel.

Un prim "model de întemeiere" a unei biblioteci a fost prezentat de Pierre Le Gallois în anul 1680 în lucrarea *Traité des plus belles bibliothèques de l'Europe*[7]; pe lângă descrierile făcute cu privire la ceea ce se ştia pe atunci despre cărțile şi bibliotecile caldeenilor, egiptenilor, fenicienilor, arabilor, grecilor, romanilor, la cele din Italia, Germania, Spania, Țările de Jos, Danemarca, Franța, lucrarea conține un amplu model despre cum trebuie formată o bibliotecă[8]. Persoanele care au ajuns să deservească aceste spații culturale, erau alese din rândul preoților sau clericilor; angajați de aristocrați ca să le educe copiii, aceştia ajungeau să se ocupe şi de bibliotecile nobililor, acolo unde era cazul, fiind printre puținele persoane învățate la aceea vreme care ştiau să scrie şi să citească; achiziționau cărți, redactau cataloage, supravegheau vizitatorii. Rolul lor era important căci, potrivit istoricului Mario Rosa, făceau legătura între Biserică şi lumea tipografilor[9].

Revenind la planul episcopului de a înregistra şi cataloga cărțile de la Alba Carolina, considerăm că este, probabil, o primă redactare; totuşi până în prezent nu am găsit ceva mai complet şi complex. Părerile episcopului referitoare la distribuirea cărților sunt precise; folosirea persoanei I sg. ne face să credem că s-a implicat personal în această acțiune. "Am împărțit toate cărțile în trei clase, în clasa de teologie [...], în clasa de filosofie [...], în clasa de istorie"; "[...] am realizat totul în două săptămâni [...] De aceea nu va fi necesar să se separe cărțile şi să se împartă pe clase"[...]; "[...] vreau să fie pus fiecărui dulap o literă, apoi un număr să fie dat fiecăruia sau locului, apoi cărțile să se înregistreze în ordinea în care se află şi pe prima pagină a fiecărei cărți să se scrie litera dulapului, dar trebuie notat şi numărul locului şi numărul rândului în care se află. Numărul locului să se stabilească cu număr roman, numărul rândului în care este aşezată cartea, trebuie indicat cu număr arab. Eu am început de la dulapul aşezat în spatele uşii; munca trebuie începută de acolo de unde am rămas eu, munca trebuie urmată în rând pe dulapuri până când se va reveni la uşă"[10]. Episcopul a dat indicații şi despre colligate care trebuiau scrise toate sub acelaşi număr/cotă, iar pentru lucrările care nu aparțineau secololului al XVIII-lea, trebuia să se menționeze anul şi locul de apariție.

Dorința de a achiziționa cărți, chiar şi atunci când se afla într-o situație financiară delicată, l-a făcut pe prelatul transilvan să-l însărcineze pe bibliotecar, adică pe Dániel Imre, să ducă la Pesta toate dublurile găsite pentru a le vinde acolo. Dar în paragraful imediat următor revine asupra celor afirmate, atrăgând atenția că "Dar fiindcă acestea se întâmplă într-o perioadă mai liniştită decât de obicei, nu mă gândesc să le vând, totuşi vor fi separate"[11]. Aceste idei sunt interesante deoarece în anul 1783 episcopul se afla deja în posesia cărților cumpărate de la cardinalul Migazzi, nu le achitase încă, deținea şi domeniul Beba; toate aceste ultime achiziții necesitau sume mari de bani pentru care a trebuit să se împrumute. Printre cei care l-au împrumutat încă din anul 1782 se numără fratele său Batthyány Antal, pe atunci consilier locumtenențial la Bratislava şi baronul Radak[12]. Problema dublurilor este dezbătută în continuare "Ca să îmi pot face o părere despre exemplarele care trebuie vândute, numele dublurilor trebuie să-mi fie scrise aşa cum activitatea de înregistrare a dezvăluit numărul mare de exemplare şi prefectul să le trimită ori de câte ori de la Alba Carolina aici [Sibiu]"[13]. Înregistrarea cărților se putea realiza pe un catalog-ciornă, urmând ca episcopul să ceară apoi să fie transcris.

Sfârşitul acestor idei de organizare îl aduce în discuție pe bibliotecar, ale cărui mese urmau să fie luate la parohul din Alba Carolina. Ne găsim la începutul anului 1783, an în care prelatul făcea deja pregătiri de trimitere a bibliotecarului Dániel în Italia de unde trebuia să aducă informații despre istoria Ungariei şi a Transilvaniei. Documentele copiate aveau scopul de a-l ajuta pe episcop în activitatea sa ştiințifică. Această călătorie l-a preocupat într-atât pe episcop încât, în finalul acestor idei, a menționat că "Doresc ca munca să fie atât de rapidă încât, atunci când frații Issekutz pornesc spre Viena, domnul bibliotecar să fie în putere să plece, iar apoi când voi porunci, va trebui să plece în Italia"[14]. Frații Issekutz, Antal şi Gergely, armeni de origine, au fost negustori menționați frecvent în corespondența episcopului, mai mult chiar în anul 1795 au primit de la prelat în arendă domeniul Gheorgheni[15]. Graba de a-l trimite pe Dániel în Italia se mai poate citi într-o altă scrisoare din data de 4 aprilie 1783 în care episcopul i-a cerut bibliotecarului să-şi adune lucrurile, iar când domnul Issekutz va veni la Alba Carolina, să poată să meargă la Viena. I-a cerut

BDD-A26175 © 2016 Centrul Cultural Interetnic Transilvania
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:57 UTC)

chiar "să lase cărțile la Alba Carolina așa cum sunt, voi termina eu munca începută"[16].

Această propunere de catalogare făcută lui Dániel nu are nimic de-a face cu cărțile pe care le-a cumpărat de la cardinalul Migazzi; ele au sosit la Alba Carolina câțiva ani mai târziu, găsindu-se până prin anul 1795 la Sibiu. Era vorba de cărțile deținute până atunci, nu puține la număr dacă luăm în considerare că episcopul a venit în Transilvania cu cărțile personale [există și cărți cu semnătura mamei sale][17], cu cele cumpărate prin trimișii săi, agenți sau studenți, sau cele primite în dar[18] sau în alt fel.

Dacă trecem în revistă structura ideilor de înregistrare a cărților, acestea pot să ni se pară destul de succinte. Totuși din descrierea lui Batthyány rezultă modalitatea de stabilire a cotelor, care trebuie să fie aplicate și în cărți, ca și pe dulapurile în care cărțile se păstrează. Insistența cu care episcopul a subliniat obligativitatea de a trece cota pe prima pagină a cărților denotă cunoștințele în domeniu ale sale.

Călătoria pe care Dániel, bibliotecarul episcopului, a întreprins-o în Italia, a avut ca scop pe lângă adunarea de documente din arhivele și bibliotecile de acolo, și redactarea unui jurnal intitulat *Diarium itineris Italici*[19] în care Dániel a notat informațiile legate de călătoria sa (drumul, locurile vizitate, persoanele întâlnite, evenimentele speciale la care a luat parte, curiozitățile zonelor etc.); pe lângă numeroasele descrieri de biserici vizitate, Dániel a descris și o parte din bibliotecile în care a cercetat în folosul episcopului. Descrierile propriu-zise de biblioteci nu se deosebesc prea mult de succinta redare a modului în care urma să se facă la Alba Carolina împărțirea cărților pe domenii; desigur în acest sens nu deținem niciun act oficial din care să reiese clar modul de distribuire a cărților în bibliotecile din Peninsulă, ci numai un punct de vedere al lui Dániel.

Una dintre biblioteci a fost cea a colegiului maroniților. Rectorul Stefano Felici, când a auzit că Dániel este bibliotecar, l-a dus pe acesta în biblioteca internă a colegiului. Astfel a putut să observe numărul cărților, faptul că sunt împărțite pe clase pe care a putut să le parcurgă repede cu vederea; printre Biblii un loc special îl avea una ebraică pe pergament pe care a putut să o răsfoiască filă de filă[20]. Biblioteca augustinienilor mendicanți s-a îmbogățit datorită achiziționării cărților de la cardinalul Passionei[21] și a devenit una dintre cele mai cunoscute din Roma; cărțile au fost așezate pe toată lărgimea clădirii pe trei rânduri, iar portițele prin care se ajungea la cărțile aflate cel mai sus, au fost pictate de mână[22]. Dániel a oferit o descriere interesantă pentru biblioteca cardinalului Antonelli[23]. Francisco Cancellerio, prefectul bibliotecii, i-a permis lui Dániel să o viziteze. Prin felul de așezare al cărților, această bibliotecă se distinge față de celelalte vizitate până acum. „[...] inscripții care să indice clasa cărților și felul lor, nu sunt puse în vârful rafturilor, ci în locul acestora se află câteva imagini pictate cu bărbații dintre cei mai cunoscuți pentru fiecare clasă astfel încât vârfurile rafturilor sunt împodobite în locul inscripțiilor cu aceștia și arată ce știință se află în cărțile de pe raft. Astfel, de exemplu, pe raftul cu istorie ecleziastică sunt pictați Alexander Natalis[24] și Louis-Sébastien Le Nain de Tillemont[25], pe cel cu sfinții părinți sf. Ioan Chrisostomul [...]. În afară de acestea, cele mai nobile chipuri de cardinali care și-au dobândit un nume vestit în lumea literară prin cunoștințele și lucrările publicate, împodobesc această bibliotecă"[26].

Cea mai amplă descriere a fost făcută pentru Biblioteca Apostolică Vaticană pe care a reușit să o viziteze dintr-o întâmplare la data de 20 iulie 1784, când un soldat din garda elvețiană a fost trimis la custodele bibliotecii, Reggio, pentru a cere o carte pentru papa. „[...] rafturile au fost ordonate în așa fel încât să pară că sunt trei încăperi distincte. Din camerele sale papa are o intrare secretă în bibliotecă. Aici se află un număr foarte mare de cărți, cărțile au fost acoperite cu coperți foarte elegante și după cum se poate face o părere din multitudinea de îmbinări, cele mai multe au fost oferite în dar Bibliotecii Pontificale"[27].

La data de 23 septembrie 1784 a pornit cu intenția de a vizita biblioteca internă a franciscanilor din ansamblul de clădiri ce aparțineau de basilica Santa Maria in Aracoeli. Dániel o consideră foarte bogată și frumos împodobită. „Nu doar numărul mare de volume legate foarte frumos o face pe aceasta remarcabilă și demnă de admirat, cât picturile deosebite ale planșeului, rafturile fabricate din lemn tare, așezarea plăcută și dublă a acestora, măsuțele puse aici pentru comoditatea cititorilor, eleganța și curățenia, apoi orologiul pus deasupra ușii pot să rivalizeze pe merit cu primele biblioteci ale orașului. Aproape o jumătate de oră mi s-a permis să cercetez rafturile"[28].

Un interesant punct de vedere despre cum se formează o bibliotecă ne-a fost furnizat încă din anul 1627 de Gabriel Naudé, care dezvoltă în cele 9 capitole din lucrarea sa[29] ideile de bază despre organizarea unei biblioteci: biblioteca trebuie să conțină toți autorii principali care au scris, în special, despre arte și științe, să se caute cele mai bune ediții, să se caute atât autorii vechi, cât și cei noi, cei ce au tratat cel mai bine anumite teme, dar și cei care s-au opus unor anumite teme etc.

În ordinele mendicante, modul de clasificare putea varia de la un bibliotecar la altul. Crearea unui catalog era cerută de toate ordinele, călugării-bibliotecari fiind obligați de constituția internă a ordinului să separe cărțile pe discipline în dulapuri și să țină un inventar al acestui clasament. La Calais, călugărul-bibliotecar al minimilor a redactat un index în 1749 în care cărțile erau introduse metodic „par faculté [classe], pour la commodité des visites et pour utilité des étudiants". Bibliotecarul minimilor din Mareseille a clasificat în

BDD-A26175 © 2016 Centrul Cultural Interetnic Transilvania
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:57 UTC)

anul 1776 cărțile „tel le tronc d'un arbre deployé en de nombreux rameaux verdoyants". În general primele incluse în aceste cataloage sau indici erau lucrările de teologie, urmând apoi domeniul juridic și celelalte[30]. Teologia era încă pe primul loc, clericii bucurându-se de statutul celor mai învățate persoane ale epocii.

Frédéric Barbier a amintit într-una din lucrările sale referitoare la biblioteci o clasificare aparte a cărților, pe baza culorilor. În anul 1738 Biblioteca Imperială din Viena a achiziționat cărțile prințului Eugeniu de Savoia (15000 de tipărituri și 237 de manuscrise); acestea erau legate în marochin, dar culoarea se modifica în funcție de domeniu: astfel s-a folosit roșu pentru istorie și literatură, albastru pentru teologie și drept, galben pentru științele naturale[31].

Apropiindu-ne puțin de spațiul nostru, în lucrarea dedicată familiei Ráday, Victor Segesváry a precizat clasificarea pe domenii a cărților care i-au aparținut lui Ráday Pál; în cazul anumitor domenii au existat și clase: 6 mari categorii – teologie, istorie, filosofie, filologie, drept și literatură -, dar teologia a fost împărțită în protestantă și catolică, istoria în cea a lumii și ecleziastică[32]. Urmașul lui Ráday Pál, Gedeon, și-a clasificat biblioteca mai în amănunt; într-un prim grup a intrat istoria literară și biografiile, apoi autorii greci clasici, autorii latini împărțiți pe epoci, colecțiile, filologia, filosofia, pedagogia, matematicile și arta militară, istoria separată de științele auxiliare ale istoriei, geografia separată de hărți, jurisprudență, medicină, istorie naturală, economie, teologie și istoria bisericii și Biblii[33].

Dacă am analiza mai în profunzime modul de clasificare al bibliotecilor medievale sau al celor premoderne, am putea vedea cu ușurință că domeniul teologic predomină, iar clasificarea cărților este în mare parte aceeași, depinzând doar de numărul de lucrări al bibliotecii și de perspicacitatea bibliotecarului care a realizat catalogarea. Ideile episcopului de clasificare a cărților sale atrag atenția faptului că prelatul era la curent cu modalitățile de catalogare vehiculate în Europa; nu trebuie să uităm că Batthyány a fost el însuși în timpul studiilor de la Roma bibliotecar la colegiul Sant'Apollinare. Iar cum teologia era domeniul de studiu încă predilect și cum în colecția actuală a Bibliotecii Batthyaneum se află numai Biblii peste 100, să nu ne mire că atunci când vizitatorul intră în Aula Magna, de-o parte și de alta, în stânga și în dreapta, primează domeniul teologic.

Anexă

Biblioteca Batthyaneum
BB LXX/108, Sibiu, 27 febr. 1783
Idaea regestrationis librorum Albae Carolinensium

Libros omnes in tres classes dispescui in classem Theologicam ad quam etiam ascetas concionatores collocavi, classem Philosophicam, in qua etiam erunt iuristae, classem historicam.

Quare necessarium non erit libros secernere et in classes distinguere, cujus laboris finem usque Pascha non assequeremus, sed hi qui in ipso conscriptionis labore occurrerint, poterunt ad suam facultatem rellegari.

Illico itaque ad conscriptionem accedendum est, vel potius inchoatum a me opus perficiendum est, quod ego solus et unicus duabus septimanis perfecissem.

Cum libros in facultates distinxerim, cuivis armario litteram apponi volo, dein cuivis asseri vel loculo numerus apponatur, dein libri ordine prouti stant conscribentur et in prima pagina cujusvis libri scribatur littera armarii numerus loculi et numerus ordinis quo stat notandum autem. Numerus loculi designetur numero Romano, numerus ordinis, quo liber collocatus indicandus numero arabico.

Ego incepi ab armario pone portam sito, ubi ego desii, ibi labor inchoandus, et ordine per armaria prosequendus donec rursus ad portam redeat labor.

Quia contingit, quod in eodem volumine praesertim in antiquioribus libris plura contineantur opuscula omnia sub eodem numero conscribenda.

In antiquioribus, quae nimirum soeculum hoc superant annus, et locus editionis exprimendus.

Opera duplicata omnia sequestranda, haec enim cum hujatibus duplicatis Pestinum deferet bibliothecarius ibi vendenda.

Quia autem aliqua levioris momenti crebro minus occurrent, non cogito quidem illa vendere, separanda tamen erunt.

Ut de exemplaribus vendendis judicium facere possum, successive prouti conscriptionis opus multiplicitatem exemplarium detexerit, ad me perscribenda sunt nomina duplicatorum quotiescunque Carolina aliquid praefectus huc miserit.

Ubi laborem perfecerit duplica exemplaria ad ferschlag ponenda erunt, uberiora eotum disponam.

Non est necessum ut catalogus ad purum scribatur, dumodo [sic] in impuro paratus sit, jam faciam illum describi.

Opera manea in charta peculiari connotanda erunt. Prandium, et coenam seu collationem habebit bibliothecarius apud d[ominum] parochum loci.

Laborem ita accellerari desidero, ut dum fratres Issekutz in Viennam pergunt, eorsum redire valeat d[ominus] bibliothecarius dein in Italiam dum iussero abiturus. Signatum Cibinii, die 27 febr. 1783.

Ignatius Episcopus Transylvanus manu propria.

BDD-A26175 © 2016 Centrul Cultural Interetnic Transilvania
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:57 UTC)

Note:

1. Eva Selecká, *Stredoveká Levočská Knižnica*, Martin, Matica Slovenská, 1974; Eva Selecká Mârza, *A középkori Lőcsei könyvtár*, Szeged, Scriptum Kft., 1997. V. şi nota 3.
2. Un amplu studiu despre relaţia dintre episcop şi Dániel, intitulat *Dániel Imre, a Batthyaneum első könyvtárosának személyisége és kapcsolata Batthyány Ignác püspökkel* a fost finanţat de Academia Maghiară de Ştiinţe prin Domus Kuratórium, nr. 81/6864/HTMT, pe perioada 2014-2015, director proiect Andreea Mârza.
3. V. Andreea Mârza, *Imre Dániel în slujba episcopului transilvănean Ignác Batthyány*, în *Apulum*, L (2013), series Historia & Patrimonium, p. 447-476; eadem, *Începutul unei legături în lumea cărţilor: Batthyány Ignác şi Dániel Imre*, în *Transilvania*, nr. 5-6 (2013), p. 64; eadem, *Achiziţii de cărţi în spaţiul central-european. Cazul Ignác Batthyány*, în *Transilvania*, nr. 5-6 (2014), p. 77-82; eadem, *Sejurul italian al lui Imre Dániel în folosul ştiinţific al episcopului Ignác Batthyány*, în *Terra Sebus*, nr. 6 (2014), p. 361-375; eadem, *Imre Dániel, primul bibliotecar al Bibliotecii Batthyaneum, şi colecţia sa de cărţi*, în *Transilvania*, nr. 6-7 (2015), p. 109-119; eadem, *Figura bibliotecarului transilvan în epoca Luminilor. Studiu de caz: Imre Dániel*, în *Petru Maior şi prietenii săi*, ed. Laura Stanciu, Cluj, ed. Mega, 2015, p. 161-169.
4. BB LXX/108: Sibiu, 27 febr. 1783, v. Anexa.
5. R. Csala, *Institutul teologic romano-catolic din Alba Iulia: organizarea şi biblioteca*, în *Buletinul cercurilor ştiinţifice studenţeşti*, 7 (2001), p. 182; I. Monok, *Qui peut-on appeler bibliothécaire du XVIe au XVIIIe siècle en Hongrie?*, în Anne Béroujon, Elisabeth Décultot, Maria-Pia Donato et al. (ed.), *Histoire des bibliothécaires*, Lyon, 2003, p. 30; idem, *Les bibliothèques et la lecture dans le Bassin des Carpates, 1526-1750*, Paris, 2011, p. 185-187; F. Barbier, *Histoire du livre en Occident*. Troisième edition revue, corrigée et augmentée, Paris, Armand Colin, 2012, p. 196; I. Monok, *Identité culturelle, identité nationale: les bibliothèques institutionnelles en Hongrie et en Transylvanie au XVIIIe siècle*, în Frédéric Barbier, Andrea de Pasquale (ed.) *Un'istituzione dei Lumi: la biblioteca. Teoria, gestione e pratiche biblioteconomiche nell'Europa dei Lumi*. Convegno Internazionale, Parma, 20-21 maggio 2011, Parma, Museo Bodoniano, 2013, p. 217-218.
6. A. Verók, *La coscienza culturale dei sassoni di Transilvania e la fondazione della Biblioteca Brukenthal*, în Frédéric Barbier, Andrea de Pasquale (ed.) *Un'istituzione dei Lumi: la biblioteca. Teoria, gestione e pratiche biblioteconomiche nell'Europa dei Lumi*. Convegno Internazionale, Parma, 20-21 maggio 2011, Parma, Museo Bodoniano, 2013, p. 229-241.
7. http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k1159289/f3.image (accesat 23 ian. 2015).
8. *Ibidem*; v. în special p. 170-210 din lucrare.
9. Maria Pia Donato, *Honneur, service, savoir: les bibliothécaires romains (XVIIe-XVIII siècles)*, în Anne Béroujon, Elisabeth Décultot, Maria-Pia Donato et al. (ed.), *Histoire des bibliothécaires*, Lyon, 2003, p. 70.
10. Anexă.
11. Anexă.
12. BB LXX/102, Sibiu, 23 ian. 1782: "[...] dices me habere quidem a fratre meo Antonio, consiliario locumtenentiali Posoniensi obligatoriales super undecim millibus et baronis Radak super mille [...]".
13. Anexă.
14. Anexă.
15. V. în acest sens BB XXIX/131.
16. BB LXX/110.
17. Informaţie descoperită de dr. Doina Hendre Biro.
18. Un exemplu concludent ar fi cele două manuscrise primite de la conducerea bisericii evanghelice din Braşov: v. *Catalogus concinnus librorum manuscriptorum bibliothecae Batthyányanae* exaratus per Robertum Szentiványi, Szeged, 1958, nr. 83, nr. 189.
19. Diarium, t. 1-2.
20. Diarium, t. 1, f. 42v.
21. http://it.wikipedia.org/wiki/Domenico_Silvio_Passionei (accesat 25 ian. 2015).
22. Diarium, t. 1, f. 54v.
23.http://www.treccani.it/enciclopedia/leonardo-antonelli_%28 Dizionario_Biografico%29/ (accesat 25 ian. 2015).
24. http://en.wikipedia.org/wiki/No%C3%ABl_Alexandre (accesat 25 ian. 2015).
25. http://it.wikipedia.org/wiki/Louis-S%C3%A9bastien_Le_Nain_de_Tillemont (accesat 25 ian. 2015).
26. Diarium, t. 1, f. 136 r.
27. Diarium, t. 1, f. 185v.-187v.; Dániel menţionează aici şi anumite cărţi care ar fi cele mai preţioase.
28. Diarium, t. 1, f. 293v.
29. Gabriel Naudé, *Advis pour dresser une bibliotheque*, Paris, 1627 v. varianta on line: http://www.enssib.fr/bibliotheque-numerique/documents/48749-advis-pour-dresser-une-bibliotheque-par-gabriel-naude.pdf (accesat 4 august 2015).
30. Fabienne Henryot, *Classement des livres et représentation des savoirs dans les couvents mendiants (XVIIe-XVIIIe siècles)*, în *Revue française d'histoire du livre*, 2012, 133, pp.49-85; v. variant on line: https://halshs.archives-ouvertes.fr/hal-00804638/document (accesat 4 august 2015).
31. F. Barbier, *Histoire des bibliothèques. D'Alexandrie aux bibliothèques virtuelles*, Paris, 2013, p. 206.
32. V. Segesváry, *The history of a private library in 18th century Hungary – The library of Pál and Gedeon Ráday*, Haag, 2005, p. 26-29.
33. *Ibidem*, p. 102-112.

BDD-A26175 © 2016 Centrul Cultural Interetnic Transilvania
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:57 UTC)

Bibliography:

Biblioteca Batthyaneum – BB XXIX/131; LXX/ 102, 108, 110.

Barbier, Frédéric. *Histoire du livre en Occident*. Troisième edition revue, corrigée et augmentée, Paris, Armand Colin, 2012.

Barbier, Frédéric. *Histoire des bibliothèques. D'Alexandrie aux bibliothèques virtuelles*, Paris, 2013.

Biblioteca Batthyaneum la sfârșitul secolului al XIX-lea. Cartea-catalog a lui Varjú Elemér, adnotată și comentată. Adnotare și prefață de Dr. Doina Hendre Biro, București, 2014.

Catalogus concinnus librorum manuscriptorum bibliothecae Batthyányanae exaratus per Robertum Szentiványi, Szeged, 1958.

Csala, Rita. *Institutul teologic romano-catolic din Alba Iulia: organizarea și biblioteca/The Roman Catholic Theological Institute of Alba Iulia: organization and library*. În *Buletinul cercurilor științifice studențești*, 7 (2001), p. 179-188.

Dániel, Emericus. *Diarium itineris Italici*, t. I-II, 1784-1786.

Dániel Imre, a Batthyaneum első könyvtárosának személyisége és kapcsolata Batthyány Ignác püspökkel finanțat de Academia Maghiară de Științe prin Domus Kuratórium, nr. 81/6864/HTMT, pe perioada 2014-2015, director Andreea Mârza.

Donato, Maria Pia. *Honneur, service, savoir: les bibliothécaires romains (XVIIe-XVIII siècles)*. În Anne Béroujon, Elisabeth Décultot, Maria-Pia Donato et al. (ed.), *Histoire des bibliothécaires*, Lyon, 2003, p. 65-79.

Mârza, Andreea. *Imre Dániel în slujba episcopului transilvănean Ignác Batthyány/*. În *Apulum*, L (2013), series Historia & Patrimonium, p. 447-476.

Eadem. *Începutul unei legături în lumea cărților: Batthyány Ignác și Dániel Imre/The beginning of the relationship in the world of books : Batthyány Ignác and Dániel Imre*. În *Transilvania*, nr. 5-6 (2013), p. 63-67.

Eadem. *Achiziții de cărți în spațiul central-european. Cazul Ignác Batthyány/Book Acquisitions in the Central-European Area. The Case of Ignác Batthyány*. În *Transilvania*, nr. 5-6 (2014), p. 77-82.

Eadem. *Sejurul italian al lui Imre Dániel în folosul științific al episcopului Ignác Batthyány/Imre Dániel's Italian trip to bishop Ignác Batthyány's academic benefit*. În *Terra Sebus*, nr. 6 (2014), p. 361-375.

Eadem. *Imre Dániel, primul bibliotecar al Bibliotecii Batthyaneum, şi colecția sa de cărți/ Imre Dániel – the First Librarian of the Batthyaneum – and His Book Collection*. În *Transilvania*, nr. 6-7 (2015), p. 109-119.

Eadem. *Figura bibliotecarului transilvan în epoca Luminilor. Studiu de caz: Imre Dániel/The Transylvanian Librarian during the Enlightenment. Case study: Imre Dániel*. În *Petru Maior și prietenii săi*, ed. Laura Stanciu, Cluj, ed. Mega, 2015, p. 161-169.

Monok, István. *Qui peut-on appeler bibliothécaire du XVIe au XVIIIe siècle en Hongrie?*. În Anne Béroujon, Elisabeth Décultot, Maria-Pia Donato et al. (ed.), *Histoire des bibliothécaires*, Lyon, 2003, p. 23-32.

Idem. *Les bibliothèques et la lecture dans le Bassin des Carpates, 1526-1750*, Paris, 2011.

Idem. *Identité culturelle, identité nationale: les bibliothèques institutionnelles en Hongrie et en Transylvanie au XVIIIe siècle*. În Frédéric Barbier, Andrea de Pasquale (ed.) *Un'istituzione dei Lumi: la biblioteca. Teoria, gestione e pratiche biblioteconomiche nell'Europa dei Lumi*. Convegno Internazionale, Parma, 20-21, maggio 2011, Parma, Museo Bodoniano, 2013, p. 209-228.

Segesváry, Viktor. The history of a private library in 18th century Hungary – The library of Pál and Gedeon Ráday, Haag, 2005.

Selecká, Eva. *Stredoveká Levočská Knižnica*, Martin, Matica Slovenská, 1974.

Selecká Mârza, Eva. *A középkori Lőcsei könyvtár*, Szeged, Scriptum Kft., 1997.

Verók, A. *La coscienza culturale dei sassoni di Transilvania e la fondazione della Biblioteca Brukenthal*. În Frédéric Barbier, Andrea de Pasquale (ed.) *Un'istituzione dei Lumi: la biblioteca. Teoria, gestione e pratiche biblioteconomiche nell'Europa dei Lumi*. Convegno Internazionale, Parma, 20-21 maggio 2011, Parma, Museo Bodoniano, 2013, p. 229-241.

Site-uri:

https://halshs.archives-ouvertes.fr/hal-00804638/document (accesat 4 august 2015).

http://www.enssib.fr/bibliotheque-numerique/documents/48749-advis-pour-dresser-une-bibliotheque-par-gabriel-naude.pdf (accesat 4 august 2015).

http://epa.oszk.hu/00900/00979/00238/pdf/ (accesat 23 ian. 2015).

http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k1159289/f3.image (accesat 23 ian. 2015).

http://it.wikipedia.org/wiki/Domenico_Silvio_Passionei (accesat 25 ian. 2015).

http://www.treccani.it/enciclopedia/leonardo-antonelli_%28Dizionario_Biografico%29/ (accesat 25 ian. 2015).

http://en.wikipedia.org/wiki/No%C3%ABl_Alexandre (accesat 25 ian. 2015).

http://it.wikipedia.org/wiki/Louis-S%C3%A9bastien_Le_Nain_de_Tillemont (accesat 25 ian. 2015).

BDD-A26175 © 2016 Centrul Cultural Interetnic Transilvania
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:37:57 UTC)